

महाराष्ट्र शासन
उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग

विद्युत सुरक्षा संदेश

मुख्य विद्युत निरीक्षक

प्रशासकिय इमारत, ३रा मजला,
रामकृष्ण चेंबरकर मार्ग, मुंबई-७१
दू.क्र.: -०२२-२५२७४६१३

email: ceimumbai.nrg-mh@gov.in

विद्युत सुरक्षा सप्ताह

११ ते १७ जानेवारी २०१८

विद्युत सुरक्षा सप्ताह ११ ते १७ जानेवारी

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	तपशील	पान क्र.
१.	प्रस्तावना	१
२.	हे लक्षात ठेव!	४
३.	घरगुती वीज ग्राहकांसाठी सुरक्षा सूचना	८
४.	शेतीपंपासाठी विद्युत सुरक्षा उपाय	१२
५.	विजेचा धक्का बसून बेशुद्ध पडलेल्या व्यक्तिवर करावयाचे उपचार	१५
६.	बहुमजली इमारतीतील विद्युत संचमांडणी	१७
७.	विद्युत ऊर्जेच्या बचतीसंबंधी काही सूचना	१९
८.	नागरिकांसाठी विद्युत सुरक्षेच्या मौलिक सूचना	२१
९.	उदवाहन वापरकर्त्यांसाठी सुरक्षा सूचना	२८
१०.	CPR-Cardio Pulmonary Resuscitation	३५
११.	ईएलसीबी - एक सुरक्षा कवच	४०
१२.	महाराष्ट्र शासनाची विद्युत निरीक्षण संघटना तक्ता	४४

१. प्रस्तावना

विद्युत सुरक्षा करी जीवनरक्षा.

अन्न, वस्त्र व निवारा ह्या माणसाच्या मूलभूत गरजा भागवून सुखी व आनंददायी जीवन जगण्यासाठी नित्य विजेचा वापर करणे आवश्यक झाले आहे. अशी ही अत्यावश्यक असलेली विद्युत शक्ती सर्वसामान्यांना सहज उपलब्ध व्हावी म्हणून तिच्या वहनासाठी व वितरणासाठी निर्मितीकेंद्रापासून तारमार्गाची व्यवस्था केलेली असते. विजेची गरज व तिच्या वापराच्या अनुषंगाने होऊ शकणारे संभाव्य धोके विचारात घेऊनच जनतेच्या सुरक्षिततेकरीता निर्मिती, वहन व वितरण व्यवस्था कशी असावी याबाबतचे अधिनियम व नियमावली तयार करण्यात आलेली आहे. परंतु, विजेची वाढती मागणी, अपुरी जागा व तोकडे भांडवल अपप्रवृत्ती कि विजेच्या असुरक्षित वापरामुळे, नियमबाह्य व दर्जाहीन विद्युतसंचमांडणीमुळे वितरण व्यवस्थेवर ताण येऊन होणाऱ्या विद्युत अपघातांमुळे दिवसेंदिवस जीवित व वित्तहानीचे प्रमाण

वाढतच चालले आहे. अशा अपघातांचे हे प्रमाण कमी व्हावे म्हणूनच महाराष्ट्र शासनाच्या उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागामार्फत दिनांक ११ ते १७ जानेवारी दरम्यान विद्युत सुरक्षा सप्ताह आयोजित करण्यात आला आहे. जनसामान्यांना त्या निमित्ताने या पुस्तिकेद्वारे कांही मौलिक सूचना देण्यात येऊन जनजागृतीची विशेष मोहिम यावेळी राबविण्यात येत आहे.. म्हणतात ना.....

Electricity is a Good Servant,

But a Bad Master

प्रकाशक

श्री. सु. रा. बागडे

मुख्य विद्युत निरीक्षक

उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग

चेंबूर, मुंबई-७१

दू.क्र. ०२२-२५२७४६१३

असे करणे धोकादायक आहे

विद्युत उपकरणे ओल्या हातांनी
हाताळू नका.

वीजवाहक तारेवर कपडे वाळत
घालू नका.

वीज पुरवठ्याची केबल अशी
ओढू नका.

प्लग सॉकेटमध्ये अशा प्रकारे
उघड्या वायर खोचू नका.

उच्च दाबाच्या लाईनच्या जवळ
मुलांना पतंग उडवू देऊ नका.

२. हे लक्षात ठेवा!

१. साधारणतः एक फेज २३० व्होल्टस् व ३ फेज ४१५ व्होल्टस् दावाच्या विजेच्या धक्क्यामुळे मनुष्यप्राणीमात्राचे मृत्यु होण्याचे प्रमाण खूपच अधिक आहे.
२. २३० व्होल्टस् दावाच्या विजेचे वसणारे बहुतेक सर्व धक्के प्राणघातक ठरू शकतात. विद्युतभारीत उपकरणां पासून अथवा वाहकापासून अपघातग्रस्त प्रतिक्रियेमुळे दूर फेकला गेला तरच तो बचावतो.
३. साधारणतः १५ ते २० मिलीअॅम्पीअरपेक्षा जास्त विद्युत प्रवाह माणसाच्या शरीरातून प्रवाहित झाल्यास, विद्युत संपर्कातील अपघातग्रस्ताचे स्नायू नैसर्गिकरित्या होणाऱ्या आकुंचनापेक्षा जास्त आकुंचित होतात व त्यामुळे स्नायुंचे चलनबलन धांवते नि ती अपघातग्रस्त व्यक्ती तेथेच चिकटून बसली आहे असे वाटते. जर शरीरातून वाहणाऱ्या विद्युतप्रवाहाची तीव्रता ५०मिलीअॅम्पीअरपेक्षा जास्त असेल तर त्या प्रवाहाने माणसास मृत्यू येऊ शकतो.
४. परिस्थितीनुरूप २४ व्होल्टस् (A.C. 50 Cycles) इतका विद्युतदाव मुलांकरिता व ६० व्होल्टस् इतका विद्युत दाव प्रौढ व्यक्तींना धोकादायक ठरू शकतो.

५. सुरक्षिततेच्या दृष्टीने मानवी शरीराचा विद्युत रोध् २५० व्होव्ह्टस् ५० हर्ट्झला १००० ओहमस् इतका गृहित धरला जातो (मनुष्याचे शरीर व ती जागा पूर्णपणे कोरडी असल्यासच)
६. अपुरे ज्ञान असलेल्या व चुकीच्या पध्दतीने सचेत (Live) विद्युत संच मांडणीवर काम करणाऱ्यात कामगारांचे स्फुल्लिंग ज्वालांमुळे (Flash Over) भाजून जखमी होण्याचे प्रमाण खूपच जास्त असल्याचे दिसून येते.
७. वीजपुरवठा कंपनीच्या कर्मचाऱ्यांशिवाय इतरांनी विजेच्या खांबावर चढून दुरुस्तीचे काम करणे धोकादायक आहे.
८. विद्युत अपघात व विद्युत आगीच्या प्रकरणांची माहिती संबंधित विद्युत निरीक्षक कार्यालयास देणे बंधनकारक असून ही माहिती प्राधान्याते कळविण्याची आपली जबाबदारी आहे.
९. मुख्य विद्युत निरीक्षक यांचे अधिपत्याखालील अधीक्षक अभियंता (विद्युत), विद्युत निरीक्षक, सहाय्यक विद्युत निरीक्षक व सहाय्यक / शाखा / कनिष्ठ अभियंते दरवर्षी ग्राहकाच्या विद्युत संचमांडणीचे निरीक्षण करतात. निरीक्षणादरम्यान त्यांनी काढलेल्या दोषांचे वेळीच निराकरण करून अपघात टाळण्याची करण्याची दक्षता घ्यावी. ग्राहकांनी निरीक्षकांच्या या सेवेचा अवश्य लाभ घ्यावा व आपली संच मांडणी निर्दोष कशी राहिल याची काळजी घ्यावी.

नियंत्रित विद्युत शक्ती उत्तम सेवा देते,
अनियंत्रित विद्युत शक्ती हानिकारक ठरते.

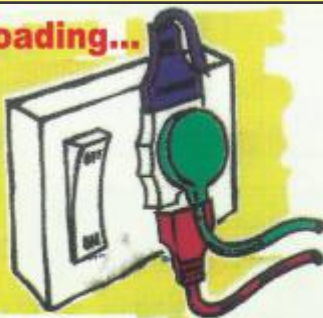
१०. अभ्यास करताना विद्यार्थी हवेसाठी बहुधा टू-पीन-टॉप असलेल्या टेबलफॅनचा वापर करतात. त्यामुळे अनेकदा टेबलफॅन मध्ये होणाऱ्यात विद्युत क्षणामुळे प्राणांतिक अपघात घडतात. हे टाळण्यासाठी थ्री-पीन-टॉप असलेल्या टेबलफॅनचा व कार्यक्षम अर्थिंग असलेल्या थ्रीपीन सॉकेटचा आवर्जून वापर करावा.

विद्युत अपघाताचे
एकच कारण,
सुरक्षा साधनांचे
व उपायांचे विस्मरण !

Electricity can
light up your life...
It can also light-up
a devastating fire !!

सावधान !!
अगर आपको खतरा या झुटी नजर आए,
तो सही आदमी लाइसेंसधारी विद्युत ठेकेदार को बुलाए ।

Avoid overloading...

Install adequate number of points

Always use three pin plug

३. घरगुती वीजग्राहकासाठी सुरक्षा सूचना

१. विजेचे दिवे, ट्यूब, फ्यूजतार व इतर घरगुती उपकरणे बदलण्याच्या कामाखेरीज विद्युतसंचमांडणीची सर्व कामे, उदा. नवीन संच मांडणीचे काम, संचमांडणीतील वाढ व फेरबदल, नूतनीकरण इत्यादी, केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण विनियम २०१० च्या नियम २९ अन्वये महाराष्ट्र राज्य शासनाच्या मान्यताप्राप्त परवानाधारक विद्युत ठेकेदाराकडूनच करून घेणे बंधनकारक आहे.
२. भारतीय मानक संस्थेने चिन्हांकित केलेली विद्युत उपकरणे वापरणे हे सुरक्षिततेच्या दृष्टीने आवश्यक असते. घरगुती वापराची विद्युत उपकरणे उदा. हॉटप्लेट, मिक्सर, टोस्टर, इलेक्ट्रीक केटल, वॉशिंग मशिन इत्यादींची गुणवत्ता तपासून त्यांना शासनमार्फत उत्पादकता प्रमाणपत्र क्रमांक देण्यात येतो. सुरक्षिततेच्या दृष्टीने तो क्रमांक पाहूनच उपकरणांची खरेदी करणे आवश्यक आहे.

सुरक्षित उपकरणे,
आय. एस. आय उपकरणे

३. तात्पुरते वायरिंग करून विजेचे दिवे व उपकरणे वापरणे नेहमीच धोक्याचे असते. लॉकळते व अयोग्य पद्धतीने जोड दिलेले वायरिंग धोकादायकच आहे.
४. सर्व प्रकारच्या विद्युतसंच मांडणीकरीता गरजेनुरूप अर्थलिकेज सर्कीट ब्रेकर / रेसिड्युअल करंट सर्कीट ब्रेकर (ELCB / RCCB) वापरणे आवश्यक असून त्यामुळे विद्युत क्षरणापासून होणारा धोका टळू शकतो.
५. पोर्टेबल टेबल पंखे, पेडेस्टल पंखे, विद्युत इस्त्री गौझर सारख्या विद्युत साधनांना तीन पीन प्लगसॉकेट टॉपद्वारेच वीजपुरवठा करणे जरूरीचे असते तसेच प्लगमध्ये भूसंबंधन (अर्थिंग) व्यवस्थित असल्याची खात्री करणे आवश्यक आहे.
६. विद्युत प्लग, तारा व त्याला जोडलेली उपकरणे लहान मुलांच्या कक्षेबाहेर राहतील याची काळजी घेणे जरूरी असते.
७. पावसाळ्यात इमारतीचे छत व भिंती ओल्या असताना, भिंतीला अथवा घरातील एखाद्या विद्युत उपकरणाला/ साधनाला विजेच्या क्षरणाने / गळतीने किंचितसा जरी धक्का जाणवला तरी त्वरित वीजपुरवठा बंद करून महाराष्ट्र शासनमान्यता प्राप्त परवानाधारक विद्युत ठेकेदाराकडून संपूर्ण संचमांडणीची तपासणी करून आवश्यक ती दुरुस्ती करून घेणे आवश्यक आहे.

८. वीज पुरवठादाराने मीटरजवळ जरी अर्थिंग टर्मिनल दिलेले असले तरी ग्राहकाने स्वतःच्या जागेत प्लेटटार्टिप/पाईपटार्टिप अर्थिंग करून घेऊन ते अर्थिंग वीज पुरवठादाराच्या अर्थिंग टर्मिनलला जोडणे आवश्यक आहे.

DON'T MONKEY

with **ELECTRICAL FITTINGS**

Call LICENCED Electrical Contractor

Avoid fire & short circuits

Use Only ISI approved genuine Copper Wires & standard materials

गीझर्स, फ्रिज व इतर विद्युत उपकरणांना
अर्थिंगची व्यवस्था करा.

४. शेतीपंपासाठी विद्युत सुरक्षा उपाय

१. शेतीपंपासाठीची विद्युतसंच मांडणी शासनमान्यताप्राप्त परवानाधारक विद्युत ठेकेदाराकडूनच करून घ्यावी.
२. शेतीपंपासाठीच्या विद्युतसंचमांडणीस भारतीय मानक संस्थेने चिन्हांकित केलेली स्वीच फ्यूज युनिट्स, स्टार्टर्स अर्थलिकेज सर्कीट ब्रेकर्स इ. अवश्य वसवून घ्यावीत.
३. शेतीपंपासाठी दोन स्वतंत्र अर्थीग करून घेऊन ते कमीतकमी ८ गेजच्या भिन्न व अलग जी.आय.तारेने मोटार, मेनस्विच व त्याची लोखंडी पेटी व इतर सर्व उघडे धातूचे भाग यांच्याशी जोडावेत.
४. कमी व्होल्टेजमुळे मोटार स्टार्टर ट्रीप होत असेल तेव्हा तो वायरींग यंत्रणेतून अलग करून मोटार चालविण्याच्या प्रयत्न केल्याने मोटार जळण्याचा धोका संभवतो.
५. पाण्याच्या पातळीनुसार पंपाची जागा बदलतांना नवीन जागी पक्के फाऊंडेशन अवश्य करून घ्यावे. तसेच नवीन जागी मोटारीला अर्थीगची जोडणी करावी.
६. वादळवाऱ्यामुळे उपरी तारवाहक तुटून पडले असल्यास त्यापासून दुर रहावे व जनावरांना दूर ठेवावे. तेथे काही लोकांना थांबवून इतर लोकांना तेथून जाण्यास प्रतिबंध करावा. अशा तुटलेल्या तारा

आढळल्यास वीज पुरवठादाराच्या जवळच्या कार्यालयास त्याची त्वरीत माहिती द्यावी. हा वाहक निर्धोक झाल्याची खात्री करावी.

७. शेतीपंपासाठी वीज पुरवठादाराने अधिकृतरित्या दिलेली वीजजोडणीच वापरावी. अनधिकृतपणे वीज वापरणे हे जोवित व वित्तास धोकादायक असून विजेच्या चोरीचा दंडनीय गुन्हा आहे याची जाणीव ठेवावी.
८. शेतामधील अथवा घराजवळील झाडे उपरी तारमार्गाच्या संपर्कात येत असल्यास ती तोडू नका. ही झाडे ओली असल्यामुळे त्यामधून विद्युतक्षरण होऊन विजेचा धक्का बसण्याची शक्यता असते. अशा वेळी जवळच्या वीज पुरवठादाराच्या कार्यालयात लेखी तक्रार द्यावी व तक्रारीची प्रत संबंधित विद्युत निरीक्षकाचे कार्यालयात द्यावी.
९. विद्युत वाहिन्यांचे खाली कोणतीही वस्तु अथवा शेतमाल साठवू नये. तसेच विद्युत वाहिन्यांचे जवळ अथवा सान्निध्यात खोदकाम करू नये व झाडे लावू नयेत.

१०. शेतातून जाणाऱ्या विद्युत वाहिन्यांमध्ये झोळ असल्यास व त्या सर्वसाधारणपणे जमिनीपासून ४.६ मीटरपेक्षा कमी उंचीवर आढळल्यास त्याबाबतची तक्रार वीज पुरवठादाराच्या कार्यालयात करून त्याची प्रत संबंधित विद्युत निरीक्षकास द्यावी. अशा तारांच्या खालून बैलगाडी वा इतर वाहने नेऊ नयेत.
११. शेतामधील विद्युत वाहिनीच्या खांबाला अथवा ताणतारेला जनावरे बांधण्याचे टाळावे. जनावरांच्या जोरदार हालचालीमुळे विजेचे खांब अथवा स्टे वायर विद्युत भारित होऊ शकते व त्यामुळे अपघात घडू शकतो.
१२. ग्राहकाने एम.सी.बी. बसविण्यासाठी नेहमीच प्राधान्य द्यावे.

वीज उपकरणांची देखभाल व दुरुस्ती स्वतः करू नका. ते धोकादायक व बेकायदेशीर आहे. असे करणे प्राणांतिक अपघातास निमंत्रण आहे. वीज उपकरणांची देखभाल व दुरुस्ती अधिकृत परवानाधारक विद्युत ठेकेदारामार्फतच करावी.

५. विजेचा धक्का वसून बेशुध्द पडलेल्या व्यक्तीवर करावयाचे उपचार

१. सुरुवातीचे उपाय विजेचा धक्का वसून बेशुध्द पडलेल्या व्यक्तीचे कपडे आगीमुळे जळत असल्यास पहिल्याप्रथम अशी आग विझवावी. नंतर अपघातग्रस्त्याच्या तोंडात कवळी, पान-तंबाखू इ. असल्यास ती काढून टाकावी. अपघातग्रस्ताचा श्वासोच्छ्वास चालू असल्याची खात्री करून घ्यावी नि त्यास ताबडतोब हॉस्पिटलमध्ये अथवा डॉक्टरला बोलवावे.
२. अपघातग्रस्त व्यक्तीचा श्वासोच्छ्वास बंद पडल्याचे दिसून आले तर शक्यतोवर भाजण्यामुळे झालेल्या जखमांवर त्याच्या शरीराचा भार न पडेल अशा तऱ्हेने त्यास पालथे झोपवावे.
३. अपघातग्रस्ताचा चेहरा अधोमुख अवस्थेत एका वाजूस करून हात व खांदे डोक्याचे वाजूस सपाट ठेवून त्याच्या खांद्यावर थोपटून त्याची जीभ मुखात मोकळी असल्याची खात्री करावी व त्यास पोटावर झोपवावे.
४. सोबतचे चित्रात दर्शविल्या प्रमाणे अपघातग्रस्तावर ओणवे व्हावे, त्याच्या पाठीवर छातीच्या पिंजऱ्याला बरगड्याच्या मागील वाजूच्या छोट्या भागावर दोन्ही हातांचे पंजे ठेवावेत.

हातांचे अंगठे जवळ एकमेकांस स्पर्शतील व हाताची वोटे खालच्या बरगड्यांवर पसरून राहतील अशी ठेवावीत.

५. आता हलकेच शांत चित्ताने पण दृढपणे अपघातग्रस्तावर ओणवे होऊन दोन सेकंदभर अधर दिशेने एकसारखा दाब वाढवत जावे.

६. नंतर सोबतच्या चित्रानुसार हात न हलवता हलकेच मागील वाजूस झुकून हळूहळू दाब कमी करावा व दोन सेकंदाने वरील पहिली कृती पुन्हा करावी.

७. वरील दोन्ही कृती सतत चालू ठेवाव्यात. ह्या कृती एका मिनीटात पंधरा ते सोळा वेळा होतील याची काळजी घ्यावी.

८. असे करण्यामागे अपघातग्रस्ताच्या फुफुसाचे आकुंचन व प्रसरण होत राहून कृत्रिमपणे व मंदपणे श्वासोच्छ्वास चालू रहावा हाच हेतू असतो.

९. नैसर्गिकपणे श्वासोच्छ्वास चालू होईपर्यंत ही क्रिया चालू ठेवणे आवश्यक ठरते. अर्ध्या ते एक तासात या कृत्रिम श्वासोच्छ्वासाचा इच्छित आणि अपेक्षित परिणाम दिसून येईल.

६. बहुमजली इमारतीतील विद्युत संचमांडणी

१. १५ मीटरपेक्षा उंच इमारतीतील (५ मजल्यापेक्षा उंच) विद्युत संचमांडणीस विद्युत पुरवठा करण्यापूर्वी ती विद्युत निरीक्षक कार्यालयाकडून तपासून घेऊन त्यांची लेखी परवानगी घेणे आवश्यक आहे.
२. विद्युत संच मांडणीची उभारणी करण्याआधी त्याचे तपशीलवार नकाशे विद्युत निरीक्षक कार्यालयाकडून मंजूर करून घ्यावे व सुरक्षितरित्या ठेवावेत. आकस्मिक घटनेवेळी त्याचा उपयोग करून धोका टाळता/कमी करता येऊ शकतो.
३. केबल डक्टमधून इतर कोणतेही पाईप उदा. फायर फायटिंग, गॅस इ. नेऊ नये त्यामुळे आग, विद्युत धक्का इ. धोके निर्माण होऊ शकतात.
४. इमारतीतील विद्युत संच मांडणी योग्य प्रकारे, योग्य त्या आयएसआय प्रमाणकांप्रमाणे उपकरणे व वायर्स वापरून शासन मान्यता प्राप्त विद्युत ठेकेदारांकडून उभारण्यात यावी. जेणेकरून आग, विद्युत धक्का असे धोके निर्माण

विद्युत सुरक्षा सप्ताह ११ ते १७ जानेवारी

१८

होणार नाहीत. यासाठी इमारतीचा मालक तसेच सोसायटीचे पदाधिकारी जबाबदार असतात.

५. सदनिकेतील/फ्लॅटमधील वायरींग करताना कमीत कमी १ पॉवर सर्किट व फ्रिज, वॉशिंग मशिनसाठी वेगळे तसेच लाईट, पंखे यासाठी वेगवेगळे नियंत्रक स्विच (एमसीबी) वापरावेत
६. विद्युत पुरवठा बिंदूजवळ सर्व विद्युत फेज चालू /बंद करू शकणारा स्विच अथवा ब्रेकर जमिनीपासून १.७० मीटर उंचीपर्यंत बसविण्यात यावा.
७. इमारतीतील प्रत्येक सदनिकेस किमान दोन कार्यक्षम अर्थिंग जोडण्या व ईएलसीबी बसविणे आवश्यक आहे. त्यामुळे विद्युत शॉक लागून अपघात होण्याचा धोका पूर्णतः टाळता येऊ शकतो.
८. मीटर स्ममध्ये कपडे, इतर वस्तू, ज्वालाग्राही पदार्थ ठेऊ नये.

असुरक्षित वायरींग, लिकेज करंट,
मृत्यूस आमंत्रण

७. विद्युत उर्जेच्या बचतीसंबंधी काही सूचना

१. घरात प्रकाशासाठी शक्यतो बल्बज न वापरता फ्लोरोसेंट ट्यूबज अथवा अत्याधुनिक एल.ई.डी बल्ब सी.एफ.एल. (कॉम्पॅक्ट फ्लोरोसेंट लॅम्प) चा वापर करणे श्रेयस्कर असते.
२. शक्यतो पाणी तापविण्यासाठी सौरऊर्जेवर चालणारे जलतापक वापरावेत. इमर्शन वॉटर हीटिंग कॉईल वादलीत टाकून पाणी तापविण्यापेक्षा स्टोरेज टाईप वॉटर हिटर वापरणे जास्त किफायतशीर असते. त्यामुळे वादलीतील पाण्याच्या उघड्या पृष्ठभागातून वाया जाणारी उष्णता वाचविता येते. सध्या बाजारात ४० टक्के ऊर्जा बचतीचा दावा करणारे पी.यु.एफ. (पॉलीयुरोफोम) इन्शुलेशन असलेले ए.वी.एस, प्लॅस्टिक कव्हरचे स्टोरेज टाईप वॉटर हिटर उपलब्ध आहेत.
३. छत पंख्यासाठी इलेक्ट्रॉनिक रेग्युलेटर वापरावा त्यामुळे कमी गतीवर पंखा फिरताना विद्युत उर्जेची बचत होईल.
४. विद्युत इस्त्री वापरताना इस्त्री करावयाच्या सर्व कपड्यांना एकाच वेळी इस्त्री करावी, म्हणजे तापलेल्या इस्त्रीचा जास्तीत जास्त उपयोग होतो. थर्मोस्टॉट असलेली इस्त्री वापरल्याने उर्जेची बचत होत असते.

कार्य आमुचे सुरक्षित आचरणाचे,
ध्येय आमुचे शून्य विद्युत अपघातांचे

५. आपण आपल्या घरातील विद्युत मीटर स्वतः तपासून पाहू शकता. घरातील सर्व उपकरणे बंद करून वायरिंग सुस्थितीमध्ये असेल तर मीटरची चकती फिरत नसते हे ध्यानात घ्यावे. मीटरप्लेटवर प्रती युनिट किती फेरे होतात हे नमूद केलेले असते. एक कि. वॅट एवढा भार एक तास वापरला तर एक युनिट उर्जेचा वापर होतो समजा प्रती १२०० फेरे होत असतील तर शंभर वॅटचा एक बल्ब लावला असता एका मिनीटात दोन फेरे होणे अपेक्षित असते.
६. सर्व प्रकारच्या इंडक्शन मोटारीकरिता योग्य क्षमतेच्या कॅपेसिटरचा वापर केल्याने उर्जेची वचत होते हे ध्यानात घ्यावे.

**It takes few minutes,
To write Safety Rules,
One hour to hold a Meeting,
A month to put it in Operation,
Years to win a Safety Award,
A lifetime to train a Safe Worker,
One second to destroy
All with an Accident.**

विद्युत सुरक्षा पाळ, जीवित हानी टाळ

८. नागरिकांसाठी विद्युत सुरक्षेच्या मौलिक सूचना

१. सर्व विद्युत वायर्स, केबल्स व साहित्य योग्य क्षमतेचे व योग्य इन्सुलेशनचे वापरा.
२. विद्युत सर्कीटवर क्षमतेपेक्षा जास्त भार टाकू नका.
३. फ्यूज तार योग्य क्षमतेची वापरा किंवा योग्य क्षमतेचे एम्सीवी वापरा जेणे करून अतिभार किंवा शॉटसर्कीटमुळे धोका होणार नाही.
४. सर्व वायरिंग इन्स्टॉलेशनकरिता कॉपर प्लेट अथवा रॉडची अर्थींग लावून घ्या.
५. वायरिंग करीता वापरण्यात येणारे साहित्य, विद्युत उपकरणे आय.एस्.आय. चिन्ह असलेली किंवा दर्जा नियंत्रण मंडळाने प्रमाणित केलेलीच वापरा.
६. अर्थलिकेज पासून होणारा धोका टाळण्याकरिता ई.एल्.सी.बी. लावा.
७. मीटर रुम स्वच्छ व मोकळी ठेवा. तिचा वापर स्टोअर रुम करीता करू नका. तसेच तिथे ज्वालाग्राही वस्तू ठेवू नका व योग्य वायुविजन व्यवस्था ठेवा.
८. विजेची उपकरणे खरेदी करताना अर्थींगची व्यवस्था असलेलीच इ पीन प्लगची उपकरणे खरेदी करा.

१. न्युट्रल वायर करीता उघड्या वायरचा वापर न करता इन्सुलेटेड वायरचाच वापर करा.
१०. एका सर्किटमध्ये अनेक प्लगज घालू नका.
११. तात्पुरते वायर्स लावू नका. योग्य पद्धतीचा अवलंब करा.
१२. दुरुस्त केलेले वायरिंग तसेच जोडणी दिलेले वायर्स, केबल्स वापरू नका.
१३. आपली वायरिंग व अर्थीग कार्यक्षम ठेवाण्यासाठी वेळच्यावेळी तपासुन घ्या.
१४. सर्किटमध्ये खुली वायर काडीचा वापर करुन न लावता ३ पीन प्लग टॉपचा वापर करा.
१५. सर्व विद्युत उपभोक्त्यांनी तसेच बांधकाम व्यावसायिकांनी विद्युत वायरिंग मान्यता प्राप्त अनुज्ञाप्रीधारक विद्युत ठेकेदारांकडूनच करुन घ्यावी.
१६. १५ मीटर पेक्षा उंच इमारतीचे बाबतीत विद्युत पुरवठा सुरु करण्यापूर्वी सदर इमारतीतील वायरिंग योग्य असल्याबाबत विद्युत निरीक्षकाकडून प्रमाणित करुन घ्यावी. ते नियमांनुसार बंधनकारक आहे.
१७. कुठेही विद्युत अपघात घडल्यास संबंधित विद्युत निरीक्षकांस प्रथम सूचना द्या व त्यांच्या मार्गदर्शानुसार पुढील कार्यवाही करा.

१८. शॉर्टसर्कोटमुळे आग लागल्यास प्रथम मेन स्विच बंद करा. विद्युतरोधक अग्निशामकाचा वापर करा, पाण्याचा वापर करू नका.
१९. विद्युत वाहक वायरचा कपडे वाळविण्याकरिता वापर करू नका.
२०. विजेच्या तारांखाली किंवा विहित अंतरापेक्षा जवळ घरे अथवा कोणतेही बांधकाम करू नका.
२१. चालू विद्युत लाईनवर काम करताना हॅंड ग्लोव्हज, सेफ्टी शूज यासारख्या सुरक्षा साधनांचा वापर करून इन्सुलेटेड अवजारेच वापरा.
२२. सर्व विद्युत ग्राहकांनी, वीज पुरवठाकारांनी विद्युत कायदा २००३ व त्याखाली तयार करण्यात आलेल्या नियमांचे पालन करावे.
२३. ज्यांना विद्युत वाहिन्यांचे जवळ कायम अथवा तात्पुरत्या स्वरूपाचे नव्या इमारतीचे बांधकाम किंवा अस्तित्वातील बांधकामात फेरबदल करण्याचे काम किंवा रस्त्याचे उंची वाढविण्याचे काम करावयाचे असेल त्यांनी खालील सूचनांचे कटाक्षाने पालन करणे आवश्यक असते.
- अ. अशा बांधकामाची तपशीलवार माहिती संबंधित विद्युत पुरवठादार कंपनीस व विद्युत निरीक्षक कार्यालयास देणे जरूरीचे असते.

- ब. अशा बांधकामांना सुरुवात करण्यापूर्वी संबंधित क्षेत्रातील महाराष्ट्र शासनाच्या विद्युत निरीक्षकाकडून, प्रस्तावित बांधकामाचे विद्युत्वाहिन्यापासून अंतर (Horizontal & Vertical) विद्युत नियमानुसार असल्याचे प्रमाणपत्र प्राप्त करणे आवश्यक असते.
- क. अशा ठिकाणी काम करणारे कर्मचारी (Live) विद्युत वाहिन्यांपासून सुरक्षित अंतरावरून काम करत आहेत याची दक्षता संबंधिताने घेणे आवश्यक असते.
२४. कोणत्याही परिस्थितीत धातूची लांब सळई, पाईप, मेजरींग रॉड अथवा तत्सम उंच वस्तू उपरी विद्युत वाहकाच्या सान्निध्यात येणार नाही याची काळजी घेणे आवश्यक असते.
२५. विद्युत वाहिन्यांचे खाली अत्यंत ज्वालाग्राही रसायनांनी भरलेले ट्रक, टँकर इत्यादी कोणत्याही परिस्थितीत उभे करण्याचे टाळावे.

**Leave
Electrical
Repairs
to
Experts**

**प्लग पॉइंट्स लहान मुलांचा सहज हात लागेल
अशा ठिकाणी लावू नका.**

माल वाहतुक करताना उंचीचे भान ठेवा अन्यथा वित्त व जीवित हानी निश्चित आहे.

वीज वाहिनीखाली बांधकाम करू नका. ते धोकादायक व बेकायदेशीर आहे. असे करणे प्राणांतिक अपघातास निमंत्रण आहे.

क्रिकेट खुल्या मैदानातच खेळावयाचा खेळ आहे. विद्युत खांबाजवळ नाही. त्यामुळे विद्युत अपघात होऊ शकतो.

ज्वलनशील वस्तूंची वीजतारांखाली साठवणूक करू नका, ते थोकादायक व बेकायदेशीर आहे.

फतंग उडवायला सर्वांनाच आवडते पण वीज तारांपासून सावधान, मांजामधून विद्युत प्रवाह वाहून अपघात होतो.

घातूची शिडी / गज / सळ्या यांची वाहतूक करताना काळजी घ्या.

जीवनाविषयी असू द्या तीव्र आसक्ती करा सुरक्षा साधने वापरण्याची सक्ती

९. उदवाहन वापरकर्त्यांसाठी सुरक्षा सूचना

↓ परिचय

जगातील सर्वात मोठ्या प्रमाणात वापरली जाणारी आणि सार्वजनिक वाहतुकीमधील सुरक्षित प्रकार म्हणून अतुलनीय सोयीसाठी उदवाहनाचा वापर होतो. बस, विमान अथवा रेल्वे पेक्षा उदवाहन जास्त प्रमाणात सुरक्षित आहे. उदवाहनात अनेक सुरक्षा वैशिष्टे आहेत.

लिफ्ट फेरी संख्या जरी विमान, बस किंवा रेल्वे व्यवस्था यापेक्षा जास्त असल्या तरी लिफ्ट प्रवास हा अधिक सुरक्षित आहे. लिफ्ट मध्ये अंतर्गत सुरक्षा वैशिष्टे आहेत.

↓ उदवाहनास कॉल देणे

फक्त एकदा कॉल बटन दाबावे. वारंवार कॉल बटन दाबल्याने उदवाहन लवकर येणार नाही. उदवाहन येताना दिसणारे सिग्नल व आगमन घोषणांकडे लक्ष द्यावे.

⚡ आपल्या मजल्याचे बटन दाबावे

आपण उदवाहनात प्रवेश केल्यावर इच्छित मजल्याचे बटन एकदाच दाबून उदवाहनात मागच्या बाजूला जावे. जेणेकरून इतर प्रवाशांचा उदवाहनातील प्रवेश सुकर होईल. जर आपणाला उदवाहनाचे दरवाजे ठरवून दिलेल्या वेळेपेक्षा जास्त वेळ उघडे ठेवायचे असल्यास आपण "Door Open" हे बटन दाबून ठेवावे.

⚡ दरवाज्यामध्ये हात घालू नये

उदवाहनांना स्वयंचलित /हाताने उघडणारे दरवाजे असतात. त्यांना सरकण्यासाठी यांत्रिक व Infra red सुरक्षितता असतात. सुरक्षितता पूर्ण दरवाजांच्या उंचीपर्यंत असते. उदवाहन चालू झाल्यावर दाराला स्पर्श करू नये.

परंतु जर दरवाजे बंद होत असतील आणि आपण उदवाहनामध्ये जात असाल तर कृपया आपण एक पाऊल मागे यावे. आणि परत उदवाहन कारसाठी प्रतिक्षा करावी आपल्या हातांनी किंवा हातात असलेली सुटकेस छत्री इ. साधनांचा वापर उदवाहन थांबविण्यासाठी करू नये. यामुळे आपणास व उदवाहनास नुकसान होऊ शकते.

↓ दरवाजा सुरक्षा यंत्रणा

Door Edge Safety Device द्वारे दरवाजा उघडण्याचा प्रयत्न करू नये. त्याऐवजी दरवाजा तसाच ठेवावा, जेणेकरून उदवाहन बंद होईल.

↓ उदवाहन व मजला यांच्यातील पातळीतील तफावत

आजकालची उदवाहने ही मजल्याच्या योग्य पातळीवर येऊन थांबतील, अशाप्रकारे बनवलेली असतात. तरीदेखील काही तांत्रिक त्रुटींमुळे उदवाहन वर/खाली थांबू शकते, अशावेळी न बघता उदवाहनाच्या आत किंवा बाहेर पडू नये, प्रथम उदवाहनाची पातळी व मजल्याची पातळी समान असल्याची खात्री करावी जर त्यात तफावत दिसून येत असेल तर सोयायटीच्या पदाधिकाऱ्यांच्या निदर्शनास आणून द्यावे. जेणे करून सदर उदवाहन बंद करून दुरुस्त करता येईल.

↓ कार्यक्षमता आणि सौजन्य

उदवाहनात काळजीपूर्वक प्रवेश करा. जेव्हा मजल्यावर उदवाहन येते तेव्हा उदवाहनाच्या बाजूला थांबावे प्रथम आतील

प्रवाशांना बाहेर येऊ द्यावे, दरवाज्याजवळ उभे असलेल्या प्रवाशांना प्रथम आत जावू द्यावे.

↓ प्रथम सौजन्य दाखवावे

सौजन्यपूर्वक वागल्याने आपला प्रवास लवकर व चांगला होण्यास मदत होते. हे लक्षात ठेवा

१२ वर्षाखालील मुलांना एकट्याने उदवाहनात प्रवास करू देऊ नये. तसेच सोबत असलेल्या लहान मुलांना उदवाहनांचे अनेक बटने दाबू देऊ नये. यामुळे सर्वांनाच उदवाहनाची उपलब्धता कमी होते. उदवाहनात धुम्रपान करू नये. ज्वलनशील पदार्थ उदवाहनातुन नेवू नये. बाहेरील प्रवाशांशी बोलण्यासाठी उदवाहनांचे दरवाजे उघडे ठेवू नये. जर उदवाहनात आपल्याला जायचे असेल त्या मजल्या व्यतिरीक्त दुसऱ्या मजल्यावर थांबले असेल तर आपण बाजूला व्हावे व बाकीच्या प्रवाशांना आत किंवा बाहेर जावू द्यावे.

↓ भेदभाव करू नका

वय किंवा लिंगानुसार उदवाहनात जाणे अथवा बाहेर येणे ठरवू नका. उदवाहनांच्या दरवाज्याजवळ असलेल्या व्यक्तीस प्रथम प्राधान्य द्या.

⚡ आपत्कालीन परिस्थिती

**जर उदवाहन दोन मजल्यांच्या दरम्यान थांबले
असल्यास**

आपण शांत रहावे. सर्व उदवाहनात Alarm बटन दिलेले असते ते दाबावे. उदवाहनात असलेल्या Intercom द्वारे मदतीची याचना करावी आणि मदतीची वाट पहावी.

उदवाहनात चांगली व्हेटिलेशन (वायूवीजन) व्यवस्था केलेली असते. आपण उदवाहनात सुरक्षित आहात. तांत्रिक दृष्ट्या सक्षम अथवा अधिकृत माणसाच्या मदतीशिवाय अडकलेल्या उदवाहनातून बाहेर पडण्याचा प्रयत्न करू नये.

⚡ **जर इमारतीत आग लागली असेल, अथवा
विज पुरवठा खंडीत झाला असल्यास**

जिन्याचा वापर करावा. Fire Exit चा वापर करून लवकरात लवकर इमारतीतून बाहेर निघावे. खालील कारणांसाठी उदवाहनाचा वापर टाळावा.

आगीमुळे उदवाहनाचा वीज पुरवठा खंडीत होऊ शकतो.

अग्नीशमक दलाचे जवान सदर उदवाहनाचा वापर बचावकार्यासाठी करू शकतात.

✚ जर आपण उदवाहनात असताना Fire Alarm चा आवाज आला तर

गोंधळून जाऊ नका/विचलीत होऊ नका. मुख्य मजल्यावरील बटन दाबल्यास उदवाहन लॉबी मध्ये येऊ शकेल अशी व्यवस्था केलेली असते जेव्हा उदवाहन लॉबी मध्ये येईल तेव्हा लगेचच उदवाहनातून बाहेर पडावे.

- ✚ लिफ्टमधील प्रवाशांच्या क्षमतेपेक्षा अधिक प्रवाशांनी लिफ्ट वापरू नये.
- ✚ लिफ्टमध्ये लहान मुलांना एकट्याने प्रवास करू देऊ नये. हे अत्यंत धोक्याचे आहे.
- ✚ लिफ्ट वर/खाली जात असताना जमिनीपासून १-२ फुटाच्या वर अचानक बंद पडल्यास आतील प्रवाशांनी घाबरून न जाता व गोंधळून न जाता लिफ्टमध्ये शांत राहून मदत मागावी. अशा परिस्थितीत लिफ्टचे दार उघडून बाहेर उडी

विद्युत सुरक्षा सप्ताह ११ ते १७ जानेवारी

३४

मारण्याचा प्रयत्न करू नये असा प्रयत्न केल्यास तोंड जाऊन लिफ्ट-शाफ्ट मध्ये खोलवर पडून गंभीर अपघात होण्याची शक्यता असते.

**IN CASE OF
FIRE**

**DO NOT USE
LIFT**

**USE THE
STAIRS**

10. CPR CARDIOPULMONARY RESUSCITATION

1.

ASSESSMENT

CHECK SURROUNDING -

Beware of danger,
eg. electricity, fire, smoke, etc.

CHECK FOR UNRESPONSIVENESS

Tap, gently shake shoulders
and shout, "Are you OK?"

ACTION

Remove casualty from danger and ensure your personal safety.

CONSCIOUS - Check for injuries

UNRESPONSIVE -

Call out 'Help!'

Position the victim.

Open airway by lifting
chin and placing the
other hand on the forehead

2.

CHECK FOR BREATHING

Look, listen and feel for signs of breathing.
Look for chest movements, listen and feel for movement of air through mouth and nose.

NO BREATHING

Ventilate 2 times
(Pinch nostrils, take a deep breath and place your mouth around that of the casualty to make a tight seal and blow into his lungs.)

3.

CHECK FOR PULSELESSNESS

Feel for neck pulse in the position shown

PULSE PRESENT

Continue to ventilate once in every 5 seconds.

NO PULSE

Locate the lower margin of the rib cage.

Run the fingers up to the notch where the ribs meet the breast bone.
Place the middle finger on this notch with index finger next to it

Place the heel of the other hand next to the index finger on the long axis of the breast bone.

Remove the first hand from the notch and place on top of the other hand with fingers interlaced, as shown.

With elbows locked, arms straightened, position your shoulders directly over your hands and perform external chest compression (Depress 4-5 cm for adults or 2.5 to 4 cm for children from 1 to 14 years old.)

Check carotid pulse after 4 cycles and every 5 minutes then on.

ईएलसीबी - एक सुरक्षा कवच

- ❖ ईएलसीबी अर्थात अर्थ लीकेज सर्किट ब्रेकर हे एक विद्युत सुरक्षा उपकरण आहे.
- ❖ ईएलसीबीमुळे वापरकर्त्याला इलेक्ट्रिक शॉक (विद्युत धक्का) पासून संरक्षण मिळते. तसेच मालमत्तेचे आगीपासून रक्षण होते.
- ❖ निवासी वीजसंचमांडण्यांमध्ये जास्तीत जास्त ३० मिली अॅम्पीयर अर्थ लीकेज ट्रिपिंग क्षमता असलेला ईएलसीबी वापरणे आवश्यक आहे.
- ❖ २ किलो वॉट पेक्षा जास्त वीजभार व २५० व्होल्ट पेक्षा जास्त दाबाची निवासी व्यतिरीक्त वीजसंचमांडणी असलेल्या ठिकाणी आगीपासून संरक्षणासाठी त्याची ट्रिपिंग क्षमता १०० मिलिअॅम्पियर असणे आवश्यक आहे.
- ❖ ईएलसीबी किंमत थोडी अधिक असली तरी मानवी जीवन व मालमत्ता यांच्या किंमतीच्या तुलनेने नगण्य आहे.
- ❖ इएलसीबीच्या समावेशामुळे वीजसंचमांडणीचा दर्जा समजू शकतो व वीजेची गळती रोखली गेल्याने देयक कमी होते हे अनुषंगिक आर्थिक फायदे होतात.

प्रिय नागरिकांनो,

१९९२ नंतर जागतिक उदारीकरणाचा भारतात झपाट्याने प्रसार झाला आणि यापुर्वी केवळ विमानतळ आणि उच्चभ्रू वस्तीच्या ठिकाणी असलेल्या Lifts (उदवाहन)आणि escalators (सरकते जिने)हे २००० सालापासून सर्वसामान्यांच्या वापराच्या ठिकाणी बसविले गेले. विमानतळ, रेल्वे स्थानकं, मॉल्स, मोनो, मेट्रो स्थानके या सर्व ठिकाणी याचा सर्रास वापर होत आहे. जरी याचा वापर वेगाने वाढत असला तरी याच्या वापराबाबत घ्यावयाच्या काळजीबाबत बरेच जण अनभिज्ञ आहेत.

यांच्या वापरातील काही चुका कुणाच्याही जीवावर बेतू शकतात. काही साध्या नियमांचे पालन करून आपण आपला व इतरांचा मौल्यवान जीव वाचवू शकतो.

सर्वसामान्य नागरिकांचे हित लक्षात घेता,सुरक्षा सप्ताहाच्या निमित्ताने काही करावयाच्या आणि न करावयाच्या (DOs and DON'Ts) गोष्टींबाबत जनमानसात प्रसार करण्याची नैतिक जबाबदारी म्हणून खालील सूचना व्यापक जनहितार्थ प्रकाशित करित आहोत.

सरकते जिने

१. कृपया बंद असलेल्या सरकत्या जिऩ्यांचा वापर सर्वसाधारण जिऩ्यांप्रमाणे करू नये.
२. चालू असलेल्या सरकत्या जिऩ्यांवरून विरूद्ध दिशेने प्रवेश करू नये. यासाठी योग्य तेसुचक प्रवेश मार्गिकेच्या सुरवातीस दर्शविले आहेत.
३. सरकत्या जिऩ्यांचा वापर करताना हॅन्डरेलला पकडूनच उभे रहावे, जेणेकरून आपण आपला तोलव्यवस्थितरीत्या सांभाळू शकतो.
४. सरकत्या जिऩ्यांवर धावू अथवा उड्या मारू नयेत. असे केल्याने अपघात होण्याची शक्यता असते.
५. पादत्राणे घालूनच सरकत्या जिऩ्यांचा वापर करावा.
६. सैल कपडे घालून सरकत्या जिऩ्यांचा वापर शक्यतोटाळावा. आपले कपडे सरकत्या जिऩ्यामध्ये अडकू नयेत याची काळजी घ्यावी.
७. सरकत्या जिऩ्यांचा वापर करताना बाहेर डोकावून पाहू नये. आडव्या आणि उभ्या बिमआणि कॉलमचे भान ठेवावे.
८. सरकत्या जिऩ्यांवर प्रवेश करताना आखलेल्या रेषांमधूनच प्रवेश करावा. प्रवेश करताना दोन भिन्न पाय-यांवरपायठेवून प्रवेश करू नये. आपले दोन्ही पाय एकाच पायरीवर स्थिर करावे, जेणे करून आपण आपला तोल व्यवस्थित सांभाळू शकतो.

९. सरकत्या जिन्यांवरून निकास करताना शेवटच्या पायरीचे भान ठेवावे आणि अतिरिक्त काळजी घेत सुरक्षित निकास करावा.
१०. सरकत्या जिन्यांच्या निकासाच्या ठिकाणी उभे राहून गर्दी करू नये, अश्यानेचेंगराचेंगरी होण्याची शक्यता असते.
११. ट्रॉली किंवा जड सामान सरकत्या जिन्यांवरून नेऊ नये. हलके सामान असल्यास ते हातात पकडून ठेवावे.
१२. तान्ह्या बाळांना उचलून घेऊन सरकत्या जिन्यांचा वापर शक्यतो टाळावा. तसेच तान्ह्या बाळांना सरकत्या जिन्यांच्या पायरीवर बसवू नये. सरकत्या जिन्यांचा वापर करताना १२ वर्षा खालील लहान मुलांची विशेष काळजी घ्यावी व त्यांच्यावर लक्ष ठेवावे.
१३. सरकत्या जिन्यांच्या प्रवेश आणि निकासाच्या ठिकाणी STOP बटण आहे. आपात्कालीन परिस्थितीतच त्याचा वापर करावा.
१४. कोणत्याही कारणास्तव सरकते जिने बंद पडल्यास, प्रवाश्यांनी बाहेर पडण्याच्या दिशेने सरकत्या जिन्यांच्या पाय-यावापरून बाहेर पडावे. कधीही विरुद्ध दिशेने बाहेर पडू नये.

विद्युत सुरक्षा सप्ताह ११ ते १७ जानेवारी

श्री सु.रा.बागडे, मुख्य विद्युत निरीक्षक

☎ (०२२-२५२७४६१३)

ceimumbai.nrg-mh@gov.in

श्री एन. जी. बेहरम, विद्युत निरीक्षक

☎ (०२२-२५२७४६१३)

ceimumbai.nrg-mh@gov.in

श्री. नं. ज. महाजन, विद्युत निरीक्षक

☎ (०२२-२५२७४६१३)

ceimumbai.nrg-mh@gov.in

श्री सु. रा. बागडे, अधीक्षक अभियंता, मुंबई
प्रादेशिक विद्युत निरीक्षण मंडळ, मुंबई

☎ (०२२-२५२७४६१२)

semumbai.nrg-mh@gov.in

श्री. म. ना. खिल्लारे, विद्युत निरीक्षक, मुंबई

☎ (०२२-२३०६१६०३)

eimumbai.nrg-mh@gov.in

विद्युत सुरक्षा सप्ताह ११ ते १७ जानेवारी

श्रीमती मि.उ.वाठोरे, विद्युत निरीक्षक, सांताक्रुझ
☎ (०२२-२६५५६१४१)
eisantacruz.nrg-mh@gov.in

श्री ए. जी.कणसे, विद्युत निरीक्षक, ठाणे क्र. १
☎ (०२२-२५८२१८४८)
eithane1.nrg-mh@gov.in

श्री. व्ही.टी.राठोड, विद्युत निरीक्षक, ठाणे क्र. २
☎ (०२२-२५८२६०५५)
eithane2.nrg-mh@gov.in

श्री एन.जी.बेहरम, विद्युत निरीक्षक, रायगड
☎ (०२१४३-२५२४३६)
eiraigad.nrg-mh@gov.in

श्री.आर.आर.चव्हाण, विद्युत निरीक्षक, सिंधुदुर्ग
☎ (०२६३२-२२८२१०)
eisindhudurg.nrg-mh@gov.in

विद्युत सुरक्षा सप्ताह ११ ते १७ जानेवारी

श्री.आर.आर.चव्हाण, विद्युत निरीक्षक, रत्नागिरी
☎ (०२३५२-२३१७४)
eiratnagiri.nrg-mh@gov.in

श्री वि.हि.शहारे, विद्युत निरीक्षक उदवाहन
☎ (०२२-२५२२५२०४)
eiliftmumbai.nrg-mh@gov.in

श्री वि.वि.खापर्डे, विद्युत निरीक्षक
(सचिव, अनज्ञापक मंडळ व उदवाहन निरीक्षक)
☎ (०२२-२५२८५९६७)
eislnlifts.nrg-nrg@gov.in

श्री सु.रा.नलवडे, अधीक्षक अभियंता, पुणे
प्रादेशिक विद्युत निरीक्षण मंडळ, पुणे
☎ (०२०-२५२८१२३३७)
sepune.nrg-mh@gov.in

श्री. ना.ई.पाटील, विद्युत निरीक्षण, पुणे
☎ (०२०-२६६१००२९)
eipune.nrg-mh@gov.in

विद्युत सुरक्षा सप्ताह ११ ते १७ जानेवारी

श्री. वि.वि. बिरादार, विद्युत निरीक्षक, सोलापूर
☎ (०२१७-२३१२६५१)
eisolapur.nrg-mh@gov.in

श्री.एफ.एम.मुल्ला, विद्युत निरीक्षक, कोल्हापूर
☎ (०२३१-२५४२७८४)
eikolhapur.nrg-mh@gov.in

श्री अ.मो.राठोड, विद्युत निरीक्षक, सातारा
☎ (०२१६२-२३४१३३)
eisatara.nrg-mh@gov.in

श्री.सं.शं.राठोड, विद्युत निरीक्षक मिरज
☎ (०२३३-२२२२४७१)
eimiraj.nrg-mh@gov.in

श्री दि.ज.खोंडे, अधीक्षक अभियंता, नागपूर
प्रादेशिक विद्युत निरीक्षण मंडळ, नागपूर
☎ (०७१२-२२२६६३३)
senagpur.nrg-mh@gov.in

विद्युत सुरक्षा सप्ताह ११ ते १७ जानेवारी

श्री यु.के.धोटे, विद्युत निरीक्षक, नागपूर

 (०७१२-२५६०८१६)
einagpur.nrg-mh@gov.in

श्री अ. दि.वनारकर, विद्युत निरीक्षक, वर्धा

 (०७१५२-२४३३७३)
eiwardha.nrg-mh@gov.in

श्री प्र. म. चामट, विद्युत निरीक्षक, चंद्रपूर

 (०७१७२-२५६६२४)
eichandrapur.nrg-mh@gov.in

श्री प्र. म. चामट, विद्युत निरीक्षक, गडचिरोली

 (०७१३२-२२३३४४)
eigadchiroli.nrg-mh@gov.in

श्री अ. हु. अंन्सारी, विद्युत निरीक्षक, गोंदिया

 (०७१८२-२५०३००)
eigondia.nrg-mh@gov.in

विद्युत सुरक्षा सप्ताह ११ ते १७ जानेवारी

श्रीमती आर.एम.नागपूरे, विद्युत निरीक्षक, अमरावती
☎ (०७२१-२५७३७८६)
eamravati.nrg-mh@gov.in

श्री कनाके, विद्युत निरीक्षक, वाशिम
☎ (०७५२-२३१२६५)
eiwashim.nrg-mh@gov.in

श्री म.रा.बोध, विद्युत निरीक्षक, यवतमाळ
☎ (०७२३२-२४४५५३)
eiyavatmal.nrg-mh@gov.in

श्री रा बा. महालक्ष्मे, विद्युत निरीक्षक, अकोला
☎ (०७२४-२४५९४२२)
eiakola.nrg-mh@gov.in

श्री उ. ए. भोयर, विद्युत निरीक्षक, भंडारा
☎ (०७१८४-२५२७१६)
eibhandara.nrg-mh@gov.in

विद्युत सुरक्षा सप्ताह ११ ते १७ जानेवारी

५०

श्री स. आ. आंबेकर, विद्युत निरीक्षक, बुलढाणा

☎ (०७२६३-२५४०३९)

eibuldhana.nrg-mh@gov.in

श्री वि. वं. नागदेव, अधीक्षक अभियंता, औरंगाबाद
प्रादेशिक विद्युत निरीक्षण मंडळ, औरंगाबाद

☎ (०२४०-२९७०४३२)

seaurangabad.nrg-mh@gov.in

श्री. एम. एस. कुन्हाडे, विद्युत निरीक्षक, औरंगाबाद

☎ (०२४०-२३३४२१०)

eiaurangabad.nrg-mh@gov.in

श्री. एम. एस. कुन्हाडे, विद्युत निरीक्षक, जालना

☎ (०२४८२-२२६२३९)

eijalna.nrg-mh@gov.in

श्री नि. वा. मदाने, विद्युत निरीक्षक, हिंगोली

☎ (०२४५६-२२०७५४)

eihingoli.nrg.-mh@gov.in

विद्युत सुरक्षा सप्ताह ११ ते १७ जानेवारी

श्री. अ.हु.मुजावर, विद्युत निरीक्षक, बीड

☎ (०२४४२-२२२८०१)

eibeed.nrg-mh@gov.in

श्री. न. बा. जाधव, विद्युत निरीक्षक, उस्मानाबाद

☎ (०२४७२-२२६०७८)

eiosmanabad.nrg-mh@gov.in

श्रीमती वि. वि. भालेराव, विद्युत निरीक्षक, लातूर

☎ (०२३८२-२४५१०३)

eilatur.nrg-mh@gov.in

श्री हे. ना. गांगुर्डे, विद्युत निरीक्षक, नाशिक

☎ (०२५३-२५९४७२६)

einasik.nrg-mh@gov.in

श्री.ग.ना.सुरळकर, विद्युत निरीक्षक, जळगाव

☎ (०२५७-२२२६१०६)

eijalgaon.nrg-mh@gov.in

श्री हे. ना. गांगुर्डे, विद्युत निरीक्षक, नंदूरबार
☎ (०२५६२-२८२१९६)
einandurbar.nrg-mh@gov.in

श्री हे. ना. गांगुर्डे, विद्युत निरीक्षक, धुळे
☎ (०२५६२-२८२१९६)
eidhule.nrg-mh@gov.in

श्री. अ.हु.मुजावर, विद्युत निरीक्षक, अहमदनगर
☎ (०२४१-२३२८०१५/२३५४९६०)
eiahmednagar.nrg-m@gov.in

श्री नि. वा. मदाने, विद्युत निरीक्षक, नांदेड
☎ (०२४६२-२५०९६६)
einanded.nrg-mh@gov.in

श्री. अ.हु.मुजावर, विद्युत निरीक्षक, परभणी
☎ (०२४५२-२२०७५२)
eiparbhani.nrg-mh@gov.in

विद्युत सुरक्षा सप्ताह ११ ते १७ जानेवारी

विद्युत सुरक्षिततेसाठी ही ढाल वापरा

Schindler

The Elevator and Escalator Company

Smart Innovations. To serve you better

In Public Interest

**Delphi B-401-402, Delphi, Hiranani Bussiness Park,
Powai Mumbai - 400 072.**

Tel.: 022-61314444

www.india.schindler.com